

Kármán Antal–Pethő László

JÁSZBERÉNY, AZ OLAJ ÉS A PÁLINKA, MINT SIKERFORRÁSOK

Interjú Pap Gézával, az Olajterv Zrt. nyugalmazott elnök-vezérigazgatójával

Interjúalanyunkat 1996-ban Gábor Dénes-díj-jal tüntették ki. A laudációban a következő olvasható: „Irányításával az OLAJTERV Közép-Kelet Európa egyik legkorszerűbb műszaki tervező és engineering vállalatává fejlődött. Az 1993-ban bevezetett 3D-s Komplex Létesítménytervező Rendszer világszínvonalú, méreteit tekintve egyedülálló a térségben. Több tudományos egyesület és szakmai érdekvédelmi szervezet tisztségviselője, szakkikkek és egyetemi jegyzet szerzője. Az Eötvös Lóránd-díj tulajdonosa.”. Pap Gézával, Jászberény díszpolgárával „második otthonában”, az etyeki Czimeres Pálinkaházban beszélgettünk.

– *Induljunk el a kezdetektől: hol születettél, hogyan került a családod Jászberénybe?*

– Szüleim mindketten erdélyi származásúak voltak, ahonnan – ahogy Magyarország határai változtak – áttelepültek, majd a második bécsi döntés (1940) után visszamentek. Így én a Nagyvárad melletti Élesden születtem 1942-ben. Majd 1946-ban került a családom Budapest és Áporka (Budapest mellett) után Jászberénybe, amikor ide helyezték édesapámat járási tisztí főorvosnak. Ő sajnos nagyon korán, 1953-ben meghalt. Édesanyám óvónő végzettséggel édesapám haláláig otthon volt velünk, bennünket – a hat (3 fiú, 3 lány) gyermeket – nevelt, majd óvónőként helyezkedett el. Jászberényben a Táncsics Mihály utcában, a múzeummal szemben, az Ősze-féle kocsmá mellett házban laktunk, édesanyám a Kiss Ernő utcai, majd a zárdával szemben lévő óvodát vezette.

– *Mire emlékszel, milyen volt a város, az élet Jászberényben a háború utáni években, a Rákosi-korszakban?*

– Ami általánosan jellemző volt, hogy mindenki szegény és mindenki megfélemlített volt. A szegénység mutatói: a gyermekek rossz minőségű, általában a nagyobbaktól örökölt ruházata; az egyetlen foltozott, lyukas térdű melegítő, a klott-nadrág, a rongylabda; sorban állás lóhúsért a hatósági húsbolt előtt; a rosszfajta, hidrogénezett zsírral megkent zsíros kenyér; a Hitler-szalonnának nevezett, mindenféléből készített, késsel vágható gyümölcslekvár; a beszolgálta-tás; az ún. feketevágások; a megszegyenítések, a büntetések. Két példa: A családban volt egy Danca-féle bunda, melyet egymás után végighordtunk, a nővéremnél kezdte, az öcsémnél fejezte be a pályafutását. A Táncsics Mihály utcában lakott egy Katona nevű ügyvéd, akinél az 50-es évek elején – valószínűleg valamelyik „jó szándékú” szomszéd vagy ismerős bejelentése alapján – több kilogramm csokoládét találtak, melyet elkoboztak. Kiürítették a főtéren a volt rendőrség melletti Népbolt (Fábián-féle üzlet) egyik kirakatát, s ott a csokoládét kiállították, „Így járnak a felhalmozók, a nép ellenségei!” felirattal látták el.

– *Hogy alakult a család élete ezekben az években?*

– Különösen nehéz volt az életünk édesapánk halála után, amikor édesanya egyetlen óvónői keretéből tartotta el a hat gyermeket. Magam évekig tanítottam gyengébben tanuló gyerekeket, ezzel is kicsit segítve, kiegészítve a családi kasszát. Úgy emlékszem, hogy 2 Ft volt az órabérem. Az egyik gyerek év végén nem bukott meg, akkor kaptam az apjától egy ötvenest, ami akkor nagy pénz volt.

– *Hol zajlottak a jászberényi iskolás éveid?*

– Az általános iskola alsó tagozatát a posta melletti iskolában (később Leányiskola, majd Székely Mihály Iskola), a felső tagozatot a régi zárda, akkor Fiúiskola elnevezésű tanintézetben végeztem. Ezután a Lehel Vezér Gimnáziumban érettségiztem 1960-ban.

– *Én! a gimnáziumban 2 évvel alattad jártam, Laci öcséddel egy évfolyamon. Mint ahogy az természetes, mi jól ismertünk, figyeltünk benneteket, felnéztünk rátok. Tudom, hogy jó tanuló, jó sportoló voltál, több tanárnak, köztük Szántai Öcsi bácsinak is a kedvence.*

– Igen, jó tanuló voltam, az érettségiig nem is volt a bizonyítványomban más jegy, mint 5-ös (az általános iskola első éveiben 7-es). Érettségi után ezért külön kitüntetést is kaptam. A mai Nádor utcai emeletes házak helyén, a csirkepiac mellett volt a gimnázium tornakertje, minden szabad időnkot ott töltöttük. Nagy divat volt a kosárlabdázás, Simon Laci, Főző Jancsi magas srácok voltak, ők voltak a legjobbak. Asztaliteniszben középiskolás koromban, korosztályom-ban, az országos rangsorban benne voltam az első tízben, a megyei bajnokságokon évekig taroltunk, párosban Patkós Zsigával. A tanáiraimra jó szívvel emlékszem. Leginkább a kiemelkedő tudású Szikszai József matematika tanárt kedveltem, de Schuk Lajost, Simon András-t, Varga Imrét is sokra tartottam. Petrics Józsefhez angol különóra-ra jártam, Balog Jánosra – aki nagyon szépen, választékosan beszélt – is szívesen emlékszem. Sokat köszönhetek nekik, mind kiváló szaktanárok voltak, igen magas szinten oktattak.

– *Hogyan alakult kapcsolatod egykori osztálytársaiddal? Rendszeresen találkozotok?*

– Az érettségi találkozókhöz az kell, hogy valaki, lehetőleg helybéli, élére álljon az ügynek, és megszervezze az eseményt. Érdekes, hogy mi 50 évig nem találkoztunk, onnan kezdve viszont minden évben összefövünk a még élő volt osztálytársaimmal, 5 évenként Jászberényben, a közbenső években pedig itt Etyeken. Ezek megszervezése Oláh Jancsi érdeme.

– *Térjünk vissza fiatalabb éveidre. Gimnázium után következett a pályaválasztás, a továbbtanulás. Miért választottad a vegyészmérnöki pályát?*

– Pályaválasztásomban vegyészmérnök nagybátyám példája hatott rám. Ő nagyon okos, ügyes és találekony ember volt. A háború alatt és után az akkor hiánycikknek számító rézgálic és krumplicukor gyártására állt rá. A rézgálicot például réz lövedékhüvelyekből állította elő. Vagyonos ember lett, később is magánvállalkozóként dolgozott.

– *A kiváló előmenetel alapján könnyen bejutottál az egyetemre?*

– Nem mondhatnám. Először a veszprémi egyetemre jelentkeztem, ahová helyhiány miatt nem vettek fel. (Ez volt azokban az időkben a hivatalos indoklásban, ha valakinek a felvételi kérelmét – bár a felvételi vizsgákon sikeresen megfelelt – származási vagy politikai okból elutasították.) Nem tehettem mást, a Kőbányai Gyógyszergyárban helyezkedtem el. Segéd munkásként dolgoztam, és a későbbiekben is hasznosítható ismeretekre tettem szert. Megismertem a centrifugát, az autoklávot stb., és elsajátítottam működésüket. Ráadásul ettől kezdve – egy 1957-ben született új rendelet értelmében – munkásszámazásának számítottam. Másodjára már a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki Karára jelentkeztem, ahova – az egyéves fizikai munka eredményeként kapott 3 plusz pont jótékony hatására, a megszerezhető maximális 20 ponttal szemben elért 22,5 ponttal – így már „simán” felvettek. Az egyetemi évek alatt a társadalmi ösztöndíjként kapott havi 500 Ft jól egészítette ki az édesanyámtól kapott 100 Ft-ot. Diplomámat 1966-ban szereztem.

– *Benn is maradtál az egyetemen?*

– Nem. Mivel a híres kémia professzor, Varga József által alapított és évekig általa vezetett jó nevű kutatóintézet, a Nagynyomású Kísérleti Intézet társadalmi ösztöndíjasa voltam, a diploma megszerzése után tudományos munkatársként náluk helyezkedtem el. 1975-ben a Nagynyomású Kísérleti Intézet kiköltözött Százhalombattára. Ezt nem vállaltam, mert éppen megszületett a harmadik gyermekünk.

– *A szakmai életpályád a következőkben is szerencsésen, sorsszerűen alakult.*

– Szerencsére éppen hívtak a Budapesti Műszaki Egyetemre, ahol tanársegédként, majd adjunktusként dolgoztam, a műszaki doktori címet 1978-ban szereztem meg. Tehát haladtam az egyetemi „szamárlétrán”, mégsem tudtam elfogadni a gyakran mondva csinált, karrier-centrikus követelményeket: publikációk írását, konferenciaszerepléseket. Végeredményben nem

egyetemi karriert akartam befutni, hiszen sokkal jobban érdekelt a kutatóintézeti munka, a gyakorlati élet, az ipar, azon belül is a fejlesztések megvalósítása. Így azután néhány év elteltével megváltunk egymástól.

– *Hol folytattad, milyen irányban váltottál?*

–1980-ban meghívtak a Magyar Szénhidrogénipari Kutató-Fejlesztő Intézetbe főosztályvezetőnek, ahol utóbb, 1989-ben tudományos igazgatóhelyettesnek neveztek ki. Akkoriban már új szelek fújdogáltak, így 1990-ben megpályáztam és elnyertem az akkor legnagyobb magyar tervező vállalat, az Olajterv vezérigazgatói posztját.

– *Ez már a rendszerváltás s a vele párhuzamosan zajló privatizáció időszaka. Mi a véleményed a multinacionális cégek magyarországi szerepéről, illetve a privatizációról?*

– A privatizáció elkerülhetetlen volt, és feltétlenül szükségesnek mutatkozott. Természetes dolognak tartom, és egyáltalán nem tartom hátrányosnak, ha a tőkeérzékeny vállalkozások megjelennek valahol. Fontos és hasznos, hogy eladható termékeket produkáljanak, munkahelyeket teremtsenek és adót fizessenek. A tőke mozog a világban, annak csak előnyei vannak, ha beáramlik egy országba, például a mi országunkba is. Persze lényeges, hogy az állam kézben tartsa és bizonyos korlátok közé tudja szorítani a folyamatokat. A fejlődéshez befektetésekre van szükség, a magyar gazdaság egy eladósodott gazdaság volt, ennek az érdemi támogatására nem volt képes és ma sem képes. A privatizáció véleményem szerint abszolút pozitív hatású, a privát tőke eredményeket akar produkálni, a nyeresége egy részét visszaforgatja a gazdaságba, így a gazdaság motorja.

– *Hogyan reagált erre a vállalat, és nyíltak-e új lehetőségek előtted?*

– Az Olajtervnél ezt több lépcsőben valósítottuk meg. 1991-ben az Állami Vagyonügynökség az Országos Kőolaj és Gázipari Trösztöt átalakította, majd a hozzá tartozó vállalatokat egyenként privatizálta. Az Olajterv részvénytársasággá alakult, melynek én lettem az elnöke-vezérigazgatója. Különbféle megoldási változatok merültek fel, a privatizálásunkra el akarták adni a céget. Az Olajtervre akadt volna vevő, mivel azonban esetünkben a munkatársak tudása képviselte az igazi, a legfőbb értéket, nem igazán volt értelme eladni bennünket. (Meg is mondtuk, hogy új tulajdonos esetén azonnal elhagyjuk a céget.) Ehelyett az látszott a legcélszerűbbnek, ha a saját vezetők lesznek a társaság tulajdonosai. Hosszú tárgyalások után 2002-ben lettünk önállóak. Addig, sőt azután is – fővállalkozással és tervezéssel foglalkozó tőkehiányos társaság lévén – sok gazdasági nehézséggel küszködtünk. Hitelekből gazdálkodtunk, létszámunkat a korábbi 900-ról 300-ra csökkentettük. Fennmaradásunkhoz és eredményességünkhöz szükség volt néhány, kemény versenyben elnyert nagyobb, sikeres projektre. Ilyen volt a MOL igényeinek kiszolgálása a 2000-es évek elejétől, 2004–2005-ben a százhalombattai benzinkéntelenítő üzem fővállalkozása, továbbá gáz- és kőolajvezeték építési fővállalkozások elnyerése. Azt vallottuk, hogy „legyen a bankban pénz”, és a MOL is a munkáira pályázók közül az első helyen vegyen számításba bennünket. Emlékszem, hogy az első osztalékfizetésre csak 2010-ben került sor.

– *Meddig voltál a cég aktív munkatársa?*

– Formálisan mindmáig az vagyok, hiszen szinte naponta bejárok. Azt viszont már előre elhatároztam és megmondtam, hogy 60 éves koromban átadom a helyem a fiatalabbaknak, így az operatív vezetésről saját akaratomból le is mondtam, de munkatársként ott maradtam, és a részvénytársaság igazgatóságának elnöki posztját is megtartottam. Jelenleg az ADVOIL Vagyonkezelő és Tanácsadó Zrt.-ben vagyok érdekelt, mint tulajdonos. Az ADVOIL az OLAJTERV Csoport egyik (többségi) tulajdonosa volt, jelenleg is tulajdonos, de kisebbségben (15%), miután 2014-ben a részvények egy részét az LMH Holding Zrt. részére értékesítettük. A többséget szerzett részvényesek javaslatára 2014. novemberől OT Industries néven, új arculattal folytatja tevékenységét az Olajterv Csoport. Az öttagú igazgatóság tagja vagyok, mint a tulajdonosok egyik képviselője.

– *Mindemellett gyakorlati projekt munkát is menedzselte?*

– Az utolsó nagy munkám a mintegy 37 milliárd forint értékű magyar–szlovák gáz tranzitvezeték kivitelezésének irányítása volt, mely 2014-ben fejeződött be. Ezt az EU-s támogatással megvalósult beruházást – elsősorban politikai oldalról – többen támadták, pedig Magyarországon a gazdaság és a háztartások is nagyon függenek a gázellátástól, és – mint volt is rá példa – Ukrajnában el lehet zárni a gázcsapot. Ez a vezeték növeli az ország és a régió ellátásbiztonságát, erősíti Magyarország tranzitszerepét, és hozzájárul a hazai gáztárolók előnyösebb kihasználtságához. Az észak–déli korridor a sok kockázatot, egyirányú függőséget jelentő keleti, orosz–ukrán irányú gázellátástól teljesen független, be tudunk kapcsolódni egy olyan észak–déli rendszerbe, amely a horvátországi kikötőkbe pl. Afrikából, tengeri úton, hajón érkező cseppfolyós gáz és az északon kitermelt gáz szállítását és így felhasználását is lehetővé teszi. A vezeték készen van, működőképes, most már „csak” meg kell állapodni a partnerekkel, gázt kell bele tenni.

– *Jászberényt soha nem felejtetted el. Rendszeresen látogattad édesanyádat, illetve látogtad feleséged ma is itt élő családját, a mai napig teszel is a városért, ahol felnevelkedtél. 2001-ben a gimnazisták számára pályázatot hirdettél a jászberényi '56-os események felkutatására, feldolgozására. 2011-ben a Lehel Vezér Gimnázium diákjai javára díjat alapítottál. Jövőtből a diákok szavazatai alapján „Az év Lehel Vezér gimnazista diákja” címet adományozzák minden évben. 2014-ben avatták fel az általad adományozott Lehel vezér szobrot, Melocco Miklós és Párkányi Raab Péter alkotását a főtéren.*

– Nagy megtiszteltetés számomra, hogy 2014-ben, a Város Napján Jászberény Város Díszpolgára kitüntetésben részesültem.

– *A díszpolgári cím és Lehel vezér főtéren felállított szobra nem függetlenek egymástól. Beavatnál bennünket néhány kulisszatitokba?*

– Jászberényben nagyon sok mindent neveztek el Lehelről, a főtértől a gimnáziumon és a hűtőgépgyáron át a futballcsapatig. Lehel kürtjét is a múzeumban őrzik. Ha hazajöttem, mindig

úgy éreztem, hogy régen hiányzik a városból, a Lehel vezér térről egy Lehel vezérre emlékeztető szobor. Arra gondoltam – most már meg is engedhettem magamnak –, hogy segítek ezt a hiányt pótolni. Beszéltem a város vezetőivel, rákérdeztem, mit szólnak az ötletemhez. Lelkes támogatást tapasztaltam és elindultam. Melocco Miklós szobrászművész jó barátom, láthatjátok itt a kertben is van egy szobra. Felvettem neki, hogy szükség lenne egy Lehel szoborra. Rögtön elég hevesen tiltakozott, hogy ne kérjek tőle lehetetlent. Fogalma sincs, hogy hogyan nézhetett ki Lehel vezér, a Lehel kürtje története, annak hitelessége is vitatott. Nem engedtem, többször jártam a nyakára, beszélgettünk, vitatkoztunk. Alkalomadtán megemlítettem, hogy bár a kürt csorbasága nem történelmi tényeken alapul, hanem „csak egy legenda”, de akkor is fontos a város számára. A legenda szónál megragadt a mester, és kezdett barátkozni az ötlettel. Tovább beszélgettünk, előkerült a Székely Himnusz példája is („... Csaba királyfi csillagösvényen...”), és így született meg a szobor ötlete, a felhők között lovagló Lehel vezér allegóriája a kürttel.

– Ez a pálinkafőzde, ahol vagyunk, számodra üzlet vagy hobbi?

– Számomra egyértelműen hobbi. Családi vállalkozás, a Pap és Pap Kft. tulajdona, mindössze 1 % üzletrészem van benne. Egy nyugdíjasnak nagyon jó kikapcsolódás az etyeki pincesor végén elhelyezkedő, parkosított, nagy kertben, szép természeti környezetben elhelyezkedő pincevendéglő, panorámás terasz és az élenjáró, modern technológiákat alkalmazó pálinkafőzde. Az utóbbira azért is büszke vagyok, mert nemrégiben egy nemzetközi versenyen, a World-Spirits Awardon 21 érmet nyertünk (21 mintával indultunk), és a kiemelkedő Master-Class minősítést szereztük meg. Az olaj után mára a pálinka is sikerforrás lett.

– A szüleiddel, testvéreiddel kezdtük a beszélgetést, befejezésül kérjük, mutasd be a jelenlegi családodat.

– Házasságom ún. diákszerелеm volt, a jelenlegi, első feleségem egy évvel fiatalabb nálam, gyógyszerész a végzettsége. Három gyermekünk született, egy lány és két fiú. Nem szakmabeliek, nem befolyásoltam őket a pályaválasztásban, csak azt kívántam, hogy a választott szakmájukban legyenek kiválóak. Mindhárman egyetemet végeztek. Hét unokánk van, a legidősebb, Joó Laura 17 éves, műkorcsolyázó, szerepelni fog a jászberényi jégpályaavatón október 15-én. Nézzétek meg, nagyon ügyes és csinos kislány.

– Azt gondoljuk, hogy ennél jobb zárszót keresve sem találhattunk volna. Köszönjük a beszélgetést.